

Noter från mötet för de nordiska konstnärsråden på Hanaholmen i Helsingfors den 13. september 2012

Deltagare:

Ilkka Hiemeläinen, Christian Brandt och Pauliina Vourinen, Forum Artis, Finland

Anna Söderbäck, Susin Lindblom och Martin Q Larsson, KLYS, Sverige

Kolbrun Halldorsdottir, BIL, Island

Henrik Petersen, Egon Clausen, Pia Raug och Elisabet Diedrichs, Dansk Kunstnerråd.

1. Mötet öppnas

Christian Brandt välkomnade på Forum Artis vägnar.. Alla presenterade sig och vi noterade att vi saknade Samisk Kunstnerråd, som pga egen samling först kunde hinna fram till kvällen (då vi träffade Brita Kåven och Tryggve Nielsen) LISA från Færøerne och Kunstnernetverket från Norge.

2. Val av ordförande och sekreterare

Christian Brandt valdes till ordförande och Elisabet Diedrichs till sekreterare.

3. Presentation av situationen i respektive nordiskt land

(ofullständigt refererat, kan med fördel suppleras av nationella rapporter!)

I **Island** är man p.t. igång med en ny lag för scenkonsten, och BIL är i dialog med politikerna om den. Bl.a. försöker man att undgå den nuvarande uppdelningen mellan stöd till löner och projekt.

BIL arbetar just nu med att skriva sin egen historia.

Det kommer val i Island till våren och BIL önskar fokus på kulturfrågor.

BIL försvarar också det nya konserthuset Harpan, som har ekonomiska problem.

Danmark fick en ny regering för ett år sedan, men mycket lite har ändrats. Regeringen ärvt en utredning om en ny konststödstruktur. I den föreslogs ytterligare centraliseringar av både sakkunniggrupper och i utpekningen av dem. Förslaget har debatterats och majoriteten av konstnärorganisationerna har varit mycket kritiska. Nu har politikerna ingått ett avtal där man har lyssnat till kritiken, och ändringarna av den nuvarande strukturen är inte så stora. Även om den absolut inte är optimal är huvudparten av Kunstnerrådets organisationer lättade över att det inte blev värre. Det är viktigt att skillnaden mellan projektstöd och fria medel till skapande konstnärer bevaras.

En kommande utmaning blir revisionen av bibliotekslagen. P.ga av digitaliseringen måste lagen moderniseras, men det är stor risk för att fördelningen av biblioteksersättning kommer att orsaka splittring mellan olika grupper av författare - och mellan författarna och andra grupper av konstnärer.

Generellt talas det mycket om kreativa industrier och deras bidrag till växt och annat nyttigt. För Dansk Kunstnerråd är det viktigt att hålla fast i att konsten har ett egenvärde samtidigt som den är ursprunget för kreativitet och innovation.

Heller inte i **Sverige** försvarar kulturministern själva konsten, men har ingått allianser med utbildnings- och näringsdepartementen, för att nyttiggöra konstnärernas bidrag inom andra områden. Det ger tyvärr inte jobb till konstnärerna, däremot till förmedlarna.

En regionalisering av konststödet håller på att genomföras. Det har betytt mera administration och tjänstemansstyre, och det har faktiskt också upprättats en ny central myndighet för kulturanalys, för att kunna serva dem. Men det har också visat sig att regionerna har haft behov av stöd från konstnärorganisationerna i deras arbete med kontakt till lokala konstnärer och i arbetet med kulturplaner. KLYS har fått extra medel till rådgivning och har bl.a. kunna vara med och diskutera principer för regionala armslängdsorgan.

En utredning om public service har just presenterats, där SVTs och SRs möjligheter för att agera på olika plattformar föreslås bevarad. När det gäller finansiering föreslår utredningen en övergång från licens till skattefinansiering.

På upphovsrättsområdet arbetar KLYS nu tillsammans med bl.a. producenter i Kulturskaparna. Det kommer hela tiden nya utmaningar på området, och det är ett stort arbete att säkra rimlig betalning till upphovsmännen.

Undervisningsministern har beslutat att avskaffa alla estetiska ämnen på gymnasienivå. Dom finns kvar som särskilda linjer, men är inte längre en del av gymnasieskolans allmänna linjer.

Också i **Finland** är det stor press på upphovsrätten, och konstnärorganisationerna ingår i ett brett samarbete i Forum för Upphovsrätt, som också ser sig om efter nya modeller och metoder. Bl.a. finns det en ny lag i Tyskland, som garanterar skälig ersättning till konstnärerna.

Stipendiesystemet sköts av en central konstkommission, som har en rad (knappt 20) underkommissioner, som bedömer ansökningarna från olika konstområden. Det är en tendens till att ämbetsmännen fn [?] [?] [?] [?] [?] [?] t säga till om l att Det nappt 20) underkommissioner, som bedrvice behov af sta eget mår mera att säga till om i förhållande till de sakkunniga. Generellt i kulturpolitiken är det nedskärningar på "högkulturen" och flera medel till den folkliga kulturen - från opera till skaters.

Forum Artis ska delta i en parlamentshearing om kulturbudgeten senare i denna månad och vill här argumentera för konstens egenvärde. Det är nödvändigt, men svårt, at förklara för politikerna varför vi har konst och stöd till konsten.

Rapporterna blev debatterade och vi kunde konstatera en rad gemensamma utmaningar

- armslängds avstånd och armslängdsorganens inflytande jämfört med tjänstemännens
- projektifiering med mätbara resultat och kontrollföranstaltningar (resultatkontrakt)
- strukturändringar som baseras på administrativa önskemål framför kulturpolitiska visioner
- regionalisering av statliga funktioner
- mera fokus på konstens ekonomiska betydelse och annan instrumentalisering av konsten
- upprätthållande av upphovsrätten i den hastiga digitala utvecklingen
- svaga kulturministrar och ministerier, totalt underlagda finansministerierna
- minskat förtroende för konstnärerna och deras organisationer från politisk sida - och också från allmänheten.

4. Rapport om senaste möten med Nordiska Ministerrådet

På senare år har det varit svårt för de nordiska konstnärsråden att komma i kontakt med politikerna. Hösten 2010 ville vi lämna en kommentar till evalueringen av reformen av

Nordisk Ministerråds kultursamarbete till Ministerrådsmötet vid Nordisk Råds session i Reykjavik. Det lyckades enbart pga Kolbrun Halldorsdottirs kontakter. Därefter skrev vi och bad om ett möte med ministrarna. I stället blev vi inbjudna till Ämbetsmanskommitténs möte i Helsinki för ett år sedan. Härefter kontaktade vi Nordisk Råds Utbildnings- och Kulturutskott. Det resulterade i ett möte i Oslo i januari, som var ett nyttigt informationsutbyte, men i sakfrågorna hänvisade parlamentarikerna i utskottet till kulturministrarna i Nordisk Ministerråd.

Av en slump fick vi senare reda på att ett förslag till en ny nordisk strategi skulle diskuteras vid ett möte i Köpenhamn den 18. juni. Inga konstnärsorganisationer var - trots löften om dialog - inbjudna. Elisabet Diedrichs och Henrik Petersen lyckades komma med, medan andra blev avvisade. Mötets innehåll och förlopp finns grundligt beskrivet i ett notat, som blev utarbetat och skickat runt strax efter (se bilaga).

Det var enighet om att situationen är problematisk, men att vi måste fortsätta att arbeta för att komma i dialog med både politiker och tjänstemän, för att få kännedom om vad som händer och möjlighet för att kunna påverka denna utveckling. Bl.a. noterade vi att Åse Vølle, som leder ämbetsmanskommittén och Anna Enemark som är central tjänsteman i Nordisk Ministerråd skulle delta i seminariet nästa dag.

5. Förberedelse för paneldiskussion och seminarium

Programmet för seminariet "Konstnärens villkor i Norden" genomgicks, Våra 4 paneldeltagare - Ilkka Hiemeläinen, Anna Söderbäck, Kolbrun Halldorsdottir och Henrik Petersen koordinerade deras bidrag och beslutade att äta lunch med moderatorn Maria Wetterstrand. Innehållsmässigt ville man förhålla sig till de olika föredragen och dessutom indra de gemensamma teman, som framkommit under dagens möte.

6. Upphovsrättsliga frågor och piratism

Egon Clausen hade satt ämnet på dagordningen för att höra först och främst om svenska erfarenheter med konfrontation och dialog med piraterna och för att överväga om vi kunde göra något tillsammans.

Susin Lindblom fann att det trots allt finns en generell förståelse bland politikerna för att upphovsrätten ska finnas även om medlen till att försvara den i praktiken är otillräckliga. För KLYS m.fl. har fokus flyttat sig från piraterna till telekomjättarnas användning av konstnärernas verk på alla möjliga plattformar. Det är betydligt flera pengar i omlopp, och det är mycket viktigare för konstnärerna att det lyckas att säkra en rimlig andel av dem. Det är också viktigt att se till att det europeiska upphovsrättssystemet fasthålls gentemot den anglo-amerikanska copyrighten så att konstnärerna bevarar kontrollen med deras verk. På så vis bevaras också tillgängligheten till verken eftersom konstnärerna i 99 % av fallen gärna vill ställa sina verk till rådighet. Telecomindustrin är däremot endast intresserade i att distribuera de verk som ger vinst.

Det var uppbackning till Susin Lindbloms synpunkter. Det nordiska samarbetet på detta område fortsätter bl.a. vid mötet i den Nordiska upphovsmanna- och utövaralliansen i oktober.

7. EUs förslag om kollektiv förvaltning

Pia Raug redogjorde för processen om det direktivförslag om reglering av kollektiv rättighetsförvaltning, som EU-kommissionen lade fram den 11.juli. Initiativet kommer efter flera års diskussioner, icke minst den tidigare kommissionären för inre marknaden Charlie McCreevy försökte att begränsa de nationella kollektiva förvaltningsorganens möjligheter. Nu har ett mer balanserat förslag lagts fram till behandling i EU-Parlamentet och senare Ministerrådet. För att hinna behandla det i denna församling försöker EU-parlamentet att ta det som en "single reading", dvs. att man bara ska ta ställning till det en gång.

Det är kommittén för rättsliga frågor (legal committee) som i första hand ska utarbeta en rapport och som efter behov kan indra andra kommittéer. Det ryktas att man kommer att utpeka Marielle Gallo från EPP (den kristdemokratiska gruppen), som rapportör. Möjliga skuggrapportörer från andra grupper är Cecilia Wahlström från den liberala gruppen, Lothar Bisky från europeiska vänstern och nordiska gröna och Françoise Castex från den socialdemokratiska gruppen.

Det är inte säkert att kulturkommittén kommer att ta upp frågan. Därför kunde det vara en god idé, foreslog Pia Raug, att t.ex. ECA kontaktar Doris Pack, som är ordförande för kommittén.

Pia Raug presenterade en skriftlig kommentar, som hon hade skrivit utifrån konstnärsperspektiv med mindre vikt på juridik, där hon bl.a. pekar på oklar terminologi och faran för att primära rättighetshavare mister inflytande i förhållande till den s.k. kreativa industrin.

I mötets kommentarer var det förståelse för ambitionen i direktivet om att säkra transparens och gott förvaltningskick, eftersom standarden runt om i Europa har varit blandad. Men det är viktigt att säkra konstnärernas organisatoriska inflytande på de kollektiva förvaltningsorganen inte begränsas och att utrymme för den nordiska avtalslicensen inarbetas i direktivet.

8. ECAs möte i Vilnius 2012

Kolbrun Halldorsdottir blev valt till president för ECA för en 2 årig period vid årsmötet i Madrid i november 2011, och antog därmed utmaningen om att försöka att återupprätta ECA. Den officiella adressen är fortfarande c/o Dansk Kunstnerråd, men man har anställt en projektmedarbetare, Gudrun Gisladdottir, som sitter i Köpenhamn och först och främst försöker att hitta finansiering. Hon är just nu i gång med en EU-ansökning. Nordisk-baltiska mobilitetsprogrammets nätverksstöd är en annan möjlighet, eftersom ECA ju i hög grad är ett nordiskt initiativ på europeisk plan.

Årsmötet och konferensen 2012 kommer att anordnas i samarbete med det litauiska konstnärsrådet den 9-11. november i Vilnius. Överskriften för konferensen är Art as a Bridge

Builder - Cultural Diversity in European Communities. Inbjudan har nyligen skickats ut från ECAs sekretariat. Kolbrun Halldorsdottir uppmanade alla till att komma med.

Det blev påpekat, att det också blir viktigt att vara med till att diskutera ECAs inriktning framöver.

9. Övriga ärenden

Det var inga.

10. Mötet avslutas

Christian Brandt tackade deltagarna för ett väl genomfört möte.